

Dušan Ludvik | Wagons lits

Sanjam o blazinah Wagons lits, Wagons lits
in v sanje svetlouste steka se vonj jasminov,
medtem ko skozi postaje spominov
po tračnicah, po kretnicah tisočerih
— tako razcveti se le Rimska cesta ob globokih večerih —
v noč spróžena pesem beži ... udarja ... nemi ...
Wagons lits, Wagons lits!

Z rokó neutrudljivo razpletam predivo
v minulost zagledanih dni in vlak-čas drvi,
z njim jaz in vi — Wagons lits ...

V plašč vlačnega vetra zavito hrepenenje,
bilo si bumerang, slabo vržen v življenje,
iz lahkonomih potepov si vedno nazaj
v domači se vračalo kraj;
ti, moj prvi korak, po stopnicah dni v svet šepajoč,
obstal si, naprej, nazaj ne vedoč,
podoben otroku, ko ga na laži dobé —

o sanje, moje sanje svetlé,
nihajoče na sedmih strunah naših dni,
ste mavrica — vsaka barva je zvok, ki drugače zveni —
a vendar v enoto ubrane kot žarki pramenolasi
v krožnem valu počasi
vse stvari in ljudi obiskujete,
da vsaj bežen trenutek pri njih povasujete.
O hrepenenje in sanje, lahko noč!
Lahko noč tudi vi, ki vas več ni
in ki se razgubljate kot takt, v noč udarjajoč —
Wagons lits... Wagons lits!...

Raztegnil sem krog,
napel in upognil sem lok
žejnih željá, da lomil se je ubogljivo
pod napeto tetivo.

Hodim po ulicah in avenijah —
v mladih očeh ste kot lepa primera v poezijah —
sončne ste kot iz kristala — čakam samo na čudež
in princ bom z zlato vprego... Toda — postal sem Judež:
mir srca, zeleno tančico trat,
nevkljenjeno obzorje, tiktakanje nočnih cikad
prodal sem za tlak, nemirno odmevajoči
z verigo avtomobilov, kjer glas poedinca je mroči
krik na pomoč, ki čuje ga le Bog, Vsevedoči!

O velemesta — roječi ulj!
Na Dunaju bil sem vihrav metulj,
ki v mreže svetlob se prede.
Bolj s krili udarja, bolj se cesta mu mede.
Nekje pa preži nanj pajek — spoznanje,
a preden zaveš se, da s svetlobo
podzavestno si srkal gnus in grenkobo,
jasni tvoj sen že na dvoje preklan je.
Izgubil Boga si, srce pretrpelo brodolom,
ostala sta — izrvanost in dvom.

Dalje, vedno dalje se razpleta usoda,
dalj jablana cveti, zori, spet črv jo gloda,

a minuli dnevi so dno prepada —
zaman na robu stojiš in gledaš v globino,
pod tabo kot v filmu valujoča promenada:
vse se oživlja, stoji, beži . . . Kamor sežeš — dotipaš praznino.

Na Semmeringu, v Tatrah, na Karavankah
eno nebo se boči nad tabo, povsod te opaja
samota in misel na Stvarnika raja.
On našim srcem govori v ugankah
nerešnih, nerešljivih, On — tajno sluteni,
samo v prirodi, v mislih, v molitvi občuteni!
Tu, kjer je mir, kjer le veter oblake ziba,
prelil se čez mene je božji blagoslov,
spet našel Bogá sem — zdaj bil je svetál in ves nov
kot zvezda večernica, utripajoča vrh hriba.

Ljubim višine, ljubim omamo dehteče daljine,
zato sem si vedno želel biti poet ali pilot.
Vsak dan potujem z balonom-oblakom, sanjam v
tišini njegovih kajut,
a z letalom oral sem sinjino le petnajst minut,
zato sem ostal poet, potepuh in falot,
ki rožam ob poti drobi pelod in med,
odpoljublja sladko vihnavost dekliških besed.

Moja pot je dolga, posuta
z osatom in s popki magnolij; na nji je minuta
večkrat kot večnost, večnost minuta.

Ob Donavi hodim po Budimpešti, z roko v roki
me spremlja misel na domovino
(ki naj bi bilà nam mati,
a večkrat je tujka in mačeha hkrati!)
na njeno življenje počasno, nepodobno čardašu ali karioki,
ker smo težaki težkih dni, težjih kot dalmatinsko vino.

O Dalmacija, sladka Dalmacija z modrooko daljavo,
z belokrilimi pristani, s temnopoltimi dekleti!
O tebi sem pesem pel sanjavo

med godbo cigansko v bratislavski vinski kleti,
v Brnu med tankoprstnimi Rožami v Denisovih sadih
me je omamljal spomin na potí ob bobnečih vodopadih,
spomin na tople pozdrave slovenskih vasi
in lahko žalost pjevačic belgrajskih noči.

Spet polnoč — črni vran —
zaplakotal je čez ravan.
In sredi noči rdeče oči:
Wagons lits, Wagons lits!

Na nitke tanke
polnočnih sanj
obešam ostanke
grenkih spoznanj.

In pesem tiha
toži po dneh,
v katerih še diha
bol in nasmeh.

Toda zaman je moj klic,
ne bo vas nazaj,
ne bo vas kot jate preplašenih ptic,
ko dalja ujame jih v naročáj.

Kam Wagons lits? Kam Wagons lits?
V Prago stostolpno, kjer Vltava šumi,
v kodrastih valih čez jez padajoča,
davnino in sedanjost v en sam obroč spajajoča.
Nad mostovi reke Vltave,
pod mostovi reke Vltave
vedno v drugih nihajih en sam koral doni prihajajočim:
»Sveti Vaclav, ne daj poginiti nam, ne bodočim!«

Vrtiljak usode se suče kot barve reklam
na Václavském náměstí, kjer si med množico sam,
a vendar ne sam — sprejemaš kot antena sorodne zvoke
in slutiš v bližini njo, ki si jo sanjal,

zapredajoč jo v nevidne, menjáve toke
svojega hrepenenja ... sanjal ... prisanzal ...

O Praga, stoletja so v tvojem zidovju okamenela,
šli so kralji, cesarji, vojsk jeza čez té je hrumela;
drobni ljudje so tukaj živali, trpeli, hirali, umirali nekje,
na tehnci časa bili so prelahki, nihče več zanje ne vé,
porazgubili so se kot zelenilo listov v dan jesenski —
in danes, danes se poslavlja pesnik slovenski —
Sbohem! — Hotel bi samo: Čas, nazaj se vríti
kakor kazalci na stolpu v judovski četrti!

Dež škrablja, solza kaplja ...
Dva vala tvojih usten, še beli robec slovesa
nekaj drobno pisanih pisem ...
ne, pozabil nisem,
ko pala med naju minljivost je kakor zavesa,
ne, pozabil nisem,
da bela akacija bilo je tvoje teló,
tako opojno,
a danes kot krila enodnevníc nad vodo
je prosojno ...

Nekoč sva bila dve cesti na modrem obzorju.
Daljino sva družno objela — galeba na morju.
Čez naju se čas je peljál, sejal srebrnino,
da peketanje dni se je čulo,
kot bi sto sladkih zvonov se usulo
čez tiho, v mrak sanjajočo violino.

Nekoč si poveva, kaj sva pretrpela,
kako sva vila roké, zaman hrepenela.
Ne zdaj, ko se čas je nad stoletjem
brez vere, sramu in ljubezni sklonil,
v sovraštvu in rekah nasilja utonil.
Nekoč, ko bo ljubezen med ljudmi kot sonce nad poletjem.

Potem bo dan zopet nežen, božajoči val;
v obročih, iz dalje v daljo rastočih,

bo prišumljal do obeh obal
najinih src, v osamélosti mročih.
Takrat bom kot ob cvetočem jasminu
jokal in vriskal pri spominu!

A sedaj: Lahko noč! Lahko noč,
vi, mesta stoterih željá in zvezdá,
križišča, pristani, kjer brní vrvenje,
kjer ladja srca
pristaja na plovbi v življenje!
Lahko noč! Bonne nuit!
Wagons lits! Wagons lits!

Videl sem Masaryka, Dolfussa — kaj so danes?
Videl sem Karla in Beneša — kaj so danes?
Videl sem Mihajla, Hitlerja — kaj bodo jutri?
Tisoči so jih dvignili v srcih na oltar,
tisoči so jih prekleli kot slab denar,
zdaj čas obrača njih slavo kot veter zastavo...

Videl sem na Dunaju v delavski četrti
oči vdov in mater — usahle studence: zrle v obraz so smrti,
sinove, može so trli v februarju kanoni,
s Podkarpatske Rusije odvijajo se kamijoni,
v njih so jokaje molili rožni venec brezdomci,
pest še krepkeje stisnili, v očeh se ogenj je krésal,
ko so prisegli maščevanje: Če ne mi, naši — potomci!

Videl sem vas, vi bedni: glad je plesal
kot senca v trpkem nasmehu, v širokih, obtožujočih očeh.
Še lepe besede bilo je škoda za vas, sreča vam je
davna bajka,
poznate le šest dni obupa, sedmi je nagajka,
žvižgajoča visoki ton v Marcia funebre, da mrazi po kosteh.
Do src novih Krezov predrila ni glasna zahteva:
Dajte nam kruha! Ne bomo umirali!
Svoje vesti so z mehкими preprogami zabarikadirali,
da krik lačnih po njih ne odmeva,
ko jim na suha, oslóčena hrbtišča

na rumeno kožo in prazna prgišča
glad igra simfonijo gneva, divjega kot katarakt.
Vmes pa dolge limuzine Rolls-Royce tolčejo takt,
škripajo dvigala, stroji, žerjavi, vlaki,
blaznijo sirene, transmisije, letala nad oblaki —
prevpiti ne morejo glasnega hrupa:

Dajte nam kruha!

In z mnogimi sem sanjal: iz Rusije nove besede
cesto v bodočnost nam bodo tlakovale, vpletli jih bomo v srce
kot bela dekleta pri plesu rože v lasé;
takrat ne bo več gladu, zvoníl le smeh bo brez bede.

Kako bolí, ko razpadajo v prah ideali —
kot bi košček srca za koščkom odnašali vali.
Pajčolan lepih besed — odgrni: je laž!
Sen o bratstvu vseh — spreglej: je laž!
Pozavne o miru — naj dozvenijo: laž!
Tovariši, proletarci vseh zemljá,
poslušajte, kako na Španskem trobenta vihra,
kako na Finskem, na vseh vogalih svetá
med kupi razmetanih teles, domačij in ojnic
fanfaro o miru, svobodi regljá — fanfara strojnic!
Kako bolí, ko razpadajo ideali —
kot bi košček srca za koščkom odnašali vali!

Ideali niso večni, večen je le Bog,
večen je čas, ker čas je večen krog,
tudi ljubezen je večna, nespremenljiva,
le ljubljena bitja so večno menljiva.
Lahko noč, ideali, na križpotju noči
brez vas sanjam o Wagons lits, Wagons lits...

Pri nas še mehke in tihe so noči,
ko luna skozi veje
srebrnike seje
v sanje pokojnih ljudi.

Toda — čuj, že gong votló udarja,
gong, odločitve gong, nas kruto ogovarja!

Ne joči, deklé! Ne boš, ne boš edina,
ki preplati srce ti rezka bolečina.

Glej — brez besed gredó: njih prsti, ki so pasli
nekoč le sanje, puško so tesnó obrasli,
glej — brez besed gredó in vsak ima pod brádo
pritrjen jermen, boječ se za čelado,
da ne izgubi je, kot je izgubil svoj sen med cvetjem grudi.

Vsak sanja še mladost, vsak sanja in se čudi.
Morda svoj mladi sen bo moral pod kopiti
za vedno nedosanjan jutri že pustiti?

In vendar: luč je v vseh. Brat brata bo podpiral,
ko ranjen bo za novi vek umiral...
Nov človek in nov svet si bosta dobra, mila,
kot bi ljubeča roka iz sončnih žarkov ju povila,
ne bo ubogih več, ne bo bogatih,
od srcá do srcá na nitkah zlatih
drselo bo upanje. In globino brezen
med srci preobokal tedaj bo: Bog-Ljubezen!

Wagons lits, Wagons lits,
vaša pesem je dozvenela, a ne izzveni
mi v srcu, ki postalo
je struna in godalo.

Doma sem, sam sem, zožil se je krog,
ostalo je le dvoje gladnih rok.

Težkó jim je po Tebi, Vera, težkó po daljavi,
po dobrem človeku, ki me morda nikdár ne pozdravi,
težkó jim je za vami,

Wagons lits... Wagons lits...

Dobro jutro! Moj sen kopni,
petelin že s petjem danico plaši.